

Aneta Bąk, Łukasz Kubisz-Muła*

**FACEBOOK JAKO NARZĘDZIE ODWOŁYWANIA SIĘ
DO OGÓLNOKRAJOWYCH
SPORÓW POLITYCZNYCH
PRZEZ LOKALNYCH POLITYKÓW –
ANALIZA NA PRZYKŁADZIE SAMORZĄDOWCÓW
Z MIAST NA PRAWACH POWIATU
Z WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO**

**FACEBOOK AS A TOOL FOR REFERRING TO NATIONAL
POLITICAL DISPUTES BY LOCAL POLITICIANS. ANALYSIS BASED
ON THE EXAMPLE OF LOCAL GOVERNMENTS OF SILESIA
MUNICIPAL BOROUGHS**

Abstract

This article presents the findings of a study concerning the use of the social media platform, Facebook, by local politicians to express their opinion on national political disputes. The analysis covered entries published by local politicians from the Silesian municipal boroughs, on their accounts over a period of 16 months, from the day of the parliamentary elections in 2015. The study revealed, among other data, that the fact and frequency of publishing posts concerning political disputes in social media depends on whether the local politician is a councillor or a president of the municipality and whether he/she is a representative of a main political party or not. The analyses also showed that nearly 80% of entries on national political disputes have a different author than the person who publishes the posts, and local politicians merely share posts made available by other people.

Key words: social media, Facebook, national political disputes, local politicians

Wstęp

Jednym ze sposobów, za pomocą którego politycy komunikują się ze społeczeństwem, budując tym samym swój wizerunek i poparcie, jest

* Katedra Nauk Ekonomicznych i Społecznych, Wydział Zarządzania i Transportu, Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej, ul. Willowa 2, 43-309 Bielsko-Biała, e-mail: abak@ath.bielsko.pl, lkubisz@poczta.fm

dzisiaj aktywne korzystanie z tzw. mediów (portali) społecznościowych, a więc serwisów internetowych umożliwiających umieszczanie i komentowanie treści. Z narzędzi tych powszechnie korzystają prezydenci państw, ministrowie, partie polityczne, parlamentarzyści, a także inni, mniej lub bardziej znani aktorzy polityczni.

Problematyka wykorzystania mediów społecznościowych w komunikacji politycznej już od pewnego czasu przykuwa uwagę polskich badaczy, których wysiłek zaowocował wieloma opracowaniami przedstawiającymi sposoby oraz zakres, w jakich portale społecznościowe wykorzystywane są przez głównych aktorów sceny politycznej (zob. m.in.: Adamik-Szysiać 2014a, 2014b; Bodys 2015; 2016; Grzywińska 2011; Fras 2012; Porębski, Karasek-Kędzior 2015). Słabiej rozpoznane są natomiast w Polsce zagadnienia związane ze stosowaniem serwisów społecznościowych w komunikowaniu politycznym na szczeblu samorządu (szczególnie w kontekście aktywności radnych), choć dotychczasowe publikacje z tego zakresu z pewnością należy uznać za ważne (zob. m.in.: Choroś, Skrabacz 2014; Olszanecka-Marmola 2015; Piechota 2011, 2012; Posyłek 2017).

Rodzime badania nad wykorzystaniem portali społecznościowych na poziomie lokalnej polityki wykazują, że polscy władarze gmin i radni (zwani dalej lokalnymi politykami) korzystają z mediów społecznościowych rzadziej niż parlamentarzyści (Choroś, Skrabacz 2014: 144), co jednak nie zmienia faktu, że opisywany sposób komunikacji jest dzisiaj jednym z ważniejszych kanałów kontaktu gminnych polityków z obywatelami. Najczęściej wykorzystywanym przez samorządowców serwisem społecznościowym jest serwis Facebook (Choroś, Skrabacz 2015: 111–112).

Biorąc pod uwagę różne kompetencje władz samorządowych i władzy centralnej, można oczekiwać, że przedstawiciele lokalnej egzekutywy i legislatury będą zajmować się innymi kwestiami niż egzekutywa i legislatura szczebla centralnego. Komunikaty kierowane przez władarzy gmin i radnych do ich potencjalnych wyborców (ale także do ich aktualnych lub potencjalnych konkurentów) nie powinny zatem dotyczyć sporów ogólnokrajowych, lecz powinny koncentrować się wokół tematyki sporów lokalnych. Oczywiście, nie zakładamy, że politycy lokalni będą całkowicie obojętni wobec sporów ogólnokrajowych, pytanie jednak brzmi, czy odwoływanie się do takich ogólnokrajowych sporów można traktować jako eksces, czy też jest to norma internetowej komunikacji na szczeblu tzw. demokracji lokalnej? Co więcej, warto sprawdzić, jacy lokalni politycy odwołują się do ogólnokrajowych sporów politycznych w mediach społecznościowych, w jaki sposób to czynią i z jakim oddźwiękiem spotykają się te działania?

Spór polityczny – rozumienie i klasyfikacje

W niniejszym artykule pod pojęciem „spór polityczny” rozumiana będzie „obiektywna lub subiektywna rozbieżność interesów, poglądów i oczekiwań związanych z decyzjami rządzącymi, wyrażana przez polityków w imieniu pewnych zbiorowości, która to rozbieżność zdaniem przynajmniej jednej ze stron sporu nie powinna być zlikwidowana na drodze kompromisu, lecz na drodze przyjęcia jej stanowiska” (co oczywiście nie wyklucza sytuacji, że niektóre z rozbieżności mogą zostać ostatecznie zniwelowane na drodze kompromisu).

Tak zdefiniowany spór polityczny nie jest zatem zwykłą odmiennością interesów, poglądów i oczekiwań, gdyż towarzyszy mu znikoma skłonność stron sporu do zawierania kompromisów i duży ładunek emocjonalny. To właśnie, naszym zdaniem, odróżnia spór polityczny od debaty publicznej (politycznej), w przypadku której będziemy mówili o dążeniu stron debaty do zlikwidowania postrzeganych rozbieżności na drodze ustępstw i obniżenia poziomu emocji.

Kolejną cechą sporu politycznego rozumianego w wyżej zaprezentowany sposób jest to, że mamy z nim do czynienia, gdy reprezentantami wszystkich stron tego sporu są politycy. Z tego też powodu, jeżeli myślimy o kwestii tzw. aborcji na życzenie, kary śmierci, sprawie Trybunału Konstytucyjnego lub katastrofy lotniczej w Smoleńsku, a nawet wycinki drzew (tzw. *lex Szyszek*), abstrahując od kwestii emocjonalności, to z dużym prawdopodobieństwem będziemy mówili w tych przypadkach o występowaniu sporu politycznego. Gdy jednak rozważamy kwestię praw pracowniczych, to choć w tym przypadku występuje bardzo wyraźna rozbieżność interesów ekonomicznych i oczekiwań związanych z decyzjami rządzącymi, a także często mamy do czynienia z bardzo wysokim poziomem emocji, to jednak problemu praw pracowniczych nie traktuje się jako sporu politycznego, gdyż politycy nie reprezentują ani pracodawców, ani też związkowców (choć oczywiście mogą z nimi sympatyzować).

Nie oznacza to jednak wcale, że przykładowa kwestia praw pracowniczych nie może stać się sporem politycznym. Stanie się tak, gdy politycy zaczną reprezentować interesy, poglądy i oczekiwania związkowców z jednej strony, a pracodawców ze strony drugiej, przy jednoczesnym odrzuceniu rozwiązań kompromisowych.

Rozbieżność interesów, poglądów i oczekiwań, która nie jest w danym czasie sporem politycznym, może zatem stać się nim w przyszłości, podobnie jak spór polityczny może przekształcić się w debatę publiczną (gdy strony dojdą do wniosku, że konieczny jest kompromis) bądź też

może on zatracić swój polityczny charakter (gdy politycy przestaną reprezentować przynajmniej jedną ze stron).

Rozumiany w powyższy sposób spór polityczny może dotyczyć różnych kwestii, a także może mieć różny zasięg w sensie geograficznym. Dlatego też, obserwując świat polityki, musimy mówić o występowaniu wielu sporów politycznych.

Jeżeli chodzi o klasyfikację ze względu na naturę spornych kwestii, większość sporów można zakwalifikować do trzech typów: 1) politycznych sporów światopoglądowych (dotyczących takich kwestii, jak np. „aborcja na życzenie”, eutanazja, małżeństwa par homoseksualnych, kara śmierci, homogeniczność kulturowa), 2) politycznych sporów prawno-systemowych (dotyczących zasad podziału władzy, kompetencji poszczególnych organów władzy, mechanizmów i organizacji kontrolnych władzy, zasad wyłaniania władzy, redystrybucji dochodu narodowego, itp.) i 3) politycznych sporów historycznych (dotyczących oceny wydarzeń z przeszłości, niekoniecznie odległej).

Biorąc pod uwagę arenę, na której spory polityczne mogą przejawiać się w jakimś kraju, wskazać należy: 1) spory ogólnokrajowe (ewentualna decyzja w spornej kwestii podejmowana jest przez parlament, rząd, prezydenta), 2) spory regionalne (decyzję w spornej kwestii podejmować musi ustawodawcza i wykonawcza władza województwa, stanu, landu) i 3) spory lokalne (decyzje w spornej kwestii podejmuje ustawodawcza lub wykonawcza władza gminy). Jak anonsuje tytuł niniejszego artykułu, interesować nas będą spory ogólnokrajowe.

Pytania badawcze i metodologia badania

W niniejszym artykule udzielona zostanie przede wszystkim odpowiedź na następujące szczegółowe pytania badawcze:

1) Jaka część włodarzy gmin i radnych zamieszcza w serwisie Facebook wpisy (posty) dotyczące ogólnokrajowych sporów politycznych i ewentualnie z jaką częstotliwością to czynią?

2) Jak fakt zamieszczania wpisów na temat ogólnokrajowych sporów politycznych, a także częstotliwość zamieszczania takich wpisów zależy od politycznej proweniencji lokalnego polityka i zajmowanej przez niego pozycji w strukturze gminnej władzy?

3) Jaki charakter mają wpisy dotyczące ogólnokrajowych sporów politycznych, jeżeli chodzi o przedmiot sporu, powagę, formę graficzną i oryginalnego autora?

4) Jaki rezonans wywołują wpisy, które nawiązują do ogólnokrajowych sporów politycznych?

Aby odpowiedzieć na wyżej zaprezentowane pytania badawcze, przeprowadzono trójetapowe badania.

W pierwszym etapie badań sprawdzono, ilu włodarzy gmin z wszystkich 19 miast na prawach powiatu województwa śląskiego oraz ilu radnych z tych miejscowości posiada konto na serwisie Facebook, a także ilu z nich zamieszcza wpisy na temat ogólnokrajowych sporów politycznych.

Zdecydowano się na przeanalizowanie „facebookowej” aktywności lokalnych polityków z miast na prawach powiatu, gdyż wcześniejsze analizy innych polskich badaczy wykazały, iż właśnie w tych miejscowościach serwis Facebook wykorzystywany jest względnie intensywnie przez włodarzy gmin i radnych (Choroś, Skrabacz 2014; Olszanecka-Marmola 2015). Na pierwszym etapie badań przeprowadzono zatem analizę dla 19 prezydentów miast i dla 469 radnych gminnych. Należy zauważyć, że wskazana wyżej liczba radnych jest większa od łącznej liczby miejsc w radach gmin na prawach powiatu z województwa śląskiego, co wynika z faktu, że w analizowanym okresie niektórzy radni zaprzestawali pełnić swą funkcję w gminnej legislaturze i byli zastępowani nowymi osobami (w takiej sytuacji analizowano wpisy jedynie z okresu urzędowania starego lub nowego radnego, oczywiście jeżeli okres ten mieścił się w cezurach badania).

W drugim etapie badań przeprowadzono ogólną analizę tematyki wpisów zamieszczonych na serwisie społecznościowym Facebook przez prezydentów miast wszystkich miast na prawach powiatu z województwa śląskiego oraz wszystkich radnych z tych miejscowości. Na tym etapie badań analizowano, czy wpis dotyczy ogólnokrajowego sporu politycznego, a jeżeli tak, to jaki jest przedmiot tego sporu (nie analizowano natomiast jeszcze charakteru wpisu i jego rezonansu – uczyniono to dopiero na trzecim etapie badań, analizując próbę wpisów). Aby wpis został zaliczony do kategorii postu odnoszącego się do ogólnokrajowego sporu politycznego, musiał odnosić się do kwestii światopoglądowych, prawno-systemowych lub historycznych, w przypadku których występują rozbieżności artykułowane przez przedstawicieli różnych partii politycznych. Tak więc, w analizach nie uwzględniano wpisów, w których atakowano innych polityków (sugerując ich niekompetencję, brak wiedzy lub inteligencji, nieuczciwość, itp.) bez wyraźnego odniesienia do konkretnego sporu politycznego. Łączna baza wpisów zidentyfikowanych na tym etapie badań jako posty na temat ogólnokrajowych sporów politycznych wyniosła 2665.

W trzecim etapie badań przeanalizowano próbę 974 wpisów na temat ogólnokrajowych sporów politycznych zamieszczonych przez samo-

rzędowców z siedmiu losowo wybranych miast na prawach powiatu z województwa śląskiego (Bielsko-Biała, Chorzów, Dąbrowa Górnicza, Katowice, Świętochłowice, Tychy, Zabrze). Na tym etapie badań analizowano wpisy pod kątem charakteru i wywoływanego rezonansu. Zbiór ten należy traktować jako próbę losową z wykorzystaniem losowania grupowego (zespołowego, *cluster sampling*), polegającego na losowej selekcji pewnych zbiorów i badaniu wszystkich jednostek wchodzących w jego skład¹ (zob. m.in.: Biemer, Lyberg 2003: 343; Vogt, Johnson 2011: 55). Próba ta będzie oczywiście reprezentatywna tylko dla wpisów samorządowców z województwa śląskiego.

Jeżeli chodzi o temporalny zakres badań, to analizie poddano wpisy, które zostały zamieszczone w okresie od 25 października 2015 r. do 25 lutego 2017 r. (16 miesięcy). Wybór pierwszej ze wskazanych dat nie był przypadkowy – jest to data wyborów parlamentarnych, w wyniku których koalicja PO-PSL utraciła przewagę w parlamencie na rzecz Prawa i Sprawiedliwości i koalicjantów tej partii (Solidarnej Polski i Polski Razem). Wybór drugiej daty podyktowany był wyłącznie względami organizacyjnymi (spory polityczne ujawniają się ciągle, podobnie jak w sposób ciągły pojawiają się wpisy na ten temat, dlatego też, gdy kalendarz wyborczy nie pokrywa się z okresem badania, badacze muszą wybrać moment graniczny dla swoich badań).

Informacje na temat proveniencji politycznej autorów analizowanych wpisów internetowych pozyskano ze strony internetowej Państwowej Komisji Wyborczej.

Prezentacja wyników

Jak wcześniej wspomniano, celem badań było między innymi określenie, ilu lokalnych polityków zamieszcza wpisy na temat sporów ogólnokrajowych na serwisie Facebook i ewentualnie, z jaką częstotliwością to czynią.

W pierwszej kolejności należy jednak zająć się kwestią posiadania przez lokalnych polityków internetowych profili osobistych i zarządzania tymi profilami. Analizy wykazały, że około 70% (70,49%) lokalnych polityków z miast na prawach powiatu z województwa śląskiego ma

¹ Trzeba zaznaczyć, że o wyborze tego sposobu dobierania próby nie decydują względy merytoryczne, lecz czynniki natury organizacyjnej – jest to technika wyraźnie szybsza i wygodniejsza ze względu na zgrupowanie jednostek populacji. Precyzja takiej próby wynosi 91% dokładności prostej (tj. jednostopniowej) próby losowej o tej samej liczebności (Weisberg 2005: 244).

przynajmniej jeden profil na serwisie społecznościowym Facebook. Samo posiadanie konta nie zawsze jednak oznacza aktywne korzystanie z Facebooka. Część lokalnych polityków mających tzw. konta osobiste ogranicza się do zamieszczenia jedynie kilku postów na swoim koncie (a w skrajnych przypadkach wyłącznie zdjęcia), blokuje treści (przeznaczając je jedynie dla osób przyjętych do grona znajomych) lub też po pewnym czasie zaprzestaje publikowania wpisów (w związku z czym moment zamieszczania wpisów nie pokrywa się z cezurą badań). Dlatego też odsetek lokalnych polityków z analizowanego obszaru geograficznego, którzy mogą być uznani za aktywnych użytkowników serwisu Facebook, należy oszacować na ok. 60% (60,45%). Ta część lokalnych polityków będzie dalej nas interesowała w kontekście odwoływania się do ogólnokrajowych sporów politycznych za pomocą wpisów na serwisie społecznościowym Facebook.

W tym miejscu warto podkreślić, że posiadanie aktywnego konta osobistego w serwisie Facebook jest warunkowane pozycją w strukturze gminnej władzy i proveniencją polityczną. Prezydenci miast stosunkowo częściej niż radni posiadają aktywne profile (w przypadku prezydentów miast aktywne konta miało piętnastu z dziewiętnastu włodarzy gmin, a więc ponad 3/4, w przypadku radnych było to 280 osób na 469 wszystkich radnych z badanego obszaru, co stanowi niecałe 60% tej zbiorowości lokalnych polityków). Jak zostanie jednak dalej wykazane, powyższy fakt wcale nie oznacza, że włodarze gmin intensywniej od radnych wykorzystują serwis Facebook do komunikowania treści na temat ogólnokrajowych sporów politycznych.

Jeżeli chodzi o proveniencję polityczną, to należy powiedzieć, że politycy lokalni, którzy uzyskali swoje mandaty, kandydując z list komitetów partii politycznych², i politycy, którzy kandydowali z list komitetów niepartyjnych, charakteryzują się podobnym stopniem aktywności na serwisie społecznościowym Facebook – w przypadku polityków z komitetów partyjnych aktywne konto posiada 60,29% z nich, a wśród polityków z komitetów niepartyjnych odsetek ten wynosi 60,65%.

Jak zatem wygląda kwestia publikowania wpisów na temat ogólnokrajowych sporów politycznych?

Przeprowadzone analizy wykazały, że przynajmniej jeden wpis na temat ogólnokrajowych sporów politycznych zamieściło na swoim „facebookowym” profilu 39,67% lokalnych polityków z powiatów grodzkich województwa śląskiego. Nie jest to więc większość aktywnych posiadaczy kont na interesującym nas serwisie społecznościowym, a tym bardziej większość wszystkich lokalnych polityków z analizowanego

² Ewentualnie z komitetu Ruch Autonomii Śląska.

obszaru (tj. posiadających i nieposiadających konta osobistego na serwisie Facebook). Nie jest to jednak również znikomy odsetek.

Okazuje się, że to, czy lokalny polityk przynajmniej raz zamieści wpis na temat któregoś z ogólnokrajowych sporów politycznych, warunkowane jest pełnioną przez niego funkcją. Prezydenci miast rzadziej niż radni z powiatów grodzkich zamieszczają posty na temat ogólnokrajowych sporów politycznych. Na 15 śląskich prezydentów mających konto na Facebooku tylko 4 z nich (a więc około 1/4) przynajmniej raz wspomniało o ogólnokrajowym sporze politycznym. Odsetek aktywnych „facebookowo” radnych, którzy w analizowanym okresie opublikowali przynajmniej jeden wpis na temat interesujących nas sporów, wynosi natomiast 40,35%.

Drugim czynnikiem warunkującym to, czy lokalny polityk przynajmniej raz zamieści wpis na temat któregoś z ogólnokrajowych sporów politycznych, jest jego proveniencja polityczna. Wśród polityków, którzy uzyskali mandat z ramienia komitetu partii politycznej, jest więcej osób dokonujących wpisów na temat interesujących nas sporów politycznych niż w przypadku samorządowców, którzy kandydowali z komitetów niepartyjnych. Blisko połowa aktywnych „facebookowo” lokalnych polityków (48,19%), którzy zostali wybrani z tzw. list partyjnych, zamieściło w analizowanym okresie wpisy na temat ogólnokrajowych sporów politycznych, podczas gdy w przypadku gminnych polityków, którzy uzyskali elekcję, startując z list komitetów niepartyjnych, odsetek ten wynosi 29,10%.

Gdy przeanalizujemy, ile wpisów na temat ogólnokrajowych sporów politycznych średnio miesięcznie publikują lokalni politycy nieunikający kwestii spornych, to okaże się, że jest to niewiele ponad jeden post w miesiącu (1,30). Powyższa informacja, wraz z wcześniej przedstawionymi danymi na temat całkowitego unikania przez lokalnych polityków „facebookowych” wypowiedzi na temat ogólnokrajowych sporów politycznych, sugeruje, że spory tego rodzaju nie przykuwają szczególnej uwagi lokalnej elity politycznej.

Choć niewątpliwie zamieszczanie informacji na temat ogólnokrajowych sporów politycznych nie jest normą internetowej aktywności lokalnych polityków z miast na prawach powiatu z województwa śląskiego, to należy podkreślić, że pewna ich część bardzo intensywnie publikuje posty na interesujący nas temat. Zanim jednak zajmiemy się wspomnianą wyżej kwestią, warto sprawdzić, jak liczba wpisów na temat ogólnokrajowych sporów politycznych zależy od zajmowanego stanowiska i proveniencji politycznej lokalnego polityka.

Okazuje się, że prezydenci miast, którzy nie unikają ogólnokrajowych sporów politycznych, publikują wyraźnie mniej wpisów na te te-

maty niż radni, a tzw. samorządowcy niepartyjni zamieszczają mniej postów niż lokalni politycy, którzy zostali wybrani z komitetów partii politycznych. Wspomniane różnice szczegółowo prezentuje tabela 1.

Tabela 1. Średnia liczba wpisów na serwisie Facebook traktujących o ogólnokrajowym sporze politycznym ze względu na zajmowane stanowisko przez lokalnego polityka i jego proveniencję polityczną. Dane dla polityków, którzy nie unikali wpisów na temat ogólnokrajowych sporów politycznych

Politycy lokalni	Średnia liczba wpisów w analizowanym okresie	Liczba przypadków	Odchylenie standardowe
Prezydenci miast	5,25	4	3,59
Radni	21,39	115	48,76
Ogółem	20,84	119	47,98
Mandat zdobyty z komitetu partii politycznej	26,66	80	56,75
Mandat zdobyty z komitetu niepartyjnego	10,95	39	17,44
Ogółem	20,84	119	47,98

Źródło: badania własne.

Jak można łatwo zauważyć, wielkości odchylenia standardowego, które zaprezentowano w tabeli 1, wskazują na znaczne zróżnicowanie lokalnych polityków (szczególnie radnych) pod względem liczby wpisów na temat ogólnokrajowych sporów politycznych. Wśród lokalnych polityków z analizowanego obszaru są zatem zarówno takie osoby, które publikują mało postów na interesujący nas temat, jak i tacy samorządowcy, którzy zamieszczają nawet ponad sto takich wpisów, czyniąc to niekiedy seriami w ciągu dnia. Na marginesie warto powiedzieć, że „rekordzista” opublikował w analizowanym okresie 430 takich postów (czyli średnio około 27 miesięcznie). Szczegółowe dane prezentuje tabela 2.

Tabela 2. Aktywność lokalnych polityków na serwisie Facebook pod kątem liczby wpisów poświęconych ogólnokrajowym sporom politycznym. Dane dla polityków, którzy nie unikali wpisów na temat ogólnokrajowych sporów politycznych

Liczba wpisów	Liczba lokalnych polityków, którzy opublikowali daną liczbę wpisów w analizowanym okresie	Odsetek lokalnych polityków, którzy opublikowali daną liczbę wpisów
1	2	3
od 1 do 10	78	65,56%
od 11 do 20	14	11,76%
od 21 do 30	9	7,56%

1	2	3
od 31 do 40	2	1,68%
od 41 do 50	4	3,36%
od 51 do 60	1	0,84%
od 61 do 70	0	0,00%
od 71 do 80	1	0,84%
od 81 do 90	3	2,52%
od 91 do 100	1	0,84%
powyżej 100	6	5,04%

Źródło: badania własne.

Jeżeli chodzi o przedmiot sporów, na temat których wypowiadają się lokalni politycy za pośrednictwem serwisu społecznościowego Facebook, to badania wykazały, że w analizowanym okresie najwięcej postów dotyczyło kwestii związanych z (faktycznym – zdaniem jednej strony sporu, a wymagowanym – zdaniem drugiej strony) łamaniem zasad demokracji przez rząd PiS (i koalicjantów). Wyraźnie rzadziej lokalni politycy publikowali na serwisie społecznościowym Facebook treści dotyczące pozostałych ogólnokrajowych sporów politycznych.

Dokładniejsze dane na powyższy temat zaprezentowano w tabeli 3, w której część wpisów pogrupowano w szersze kategorie (między innymi dlatego, że czasami w jednym wpisie znajduje się odniesienie do więcej niż jednego ogólnokrajowego sporu politycznego). Ponadto, ze względu na wysokie rozproszenie tematyki zamieszczanych wpisów, a zarazem konieczność prezentacji wyników w formie możliwie najbardziej czytelnej, utworzono dość szeroką kategorię „inne”, zaliczając do tej grupy wpisy, które występowały rzadziej niż 10 razy dla jednego sporu (tak więc, jeżeli na przykład wpisów na temat miejsca Kościoła w państwie było mniej niż 10, to wtedy włączano je do kategorii „inne”). Trzeba przy tym zaznaczyć, że wpisy z kategorii „inne” odnosiły się do sporów różnego rodzaju (prawno-systemowych, światopoglądowych i historycznych).

Tabela 3. Tematyka i liczba wpisów na serwisie Facebook traktujących o ogólnokrajowym sporze politycznym

Przedmiot sporu	Rodzaj sporu	Liczba wpisów	Odsetek wpisów
1	2	3	4
Kwestia łamania demokracji w Polsce (KOD, Trybunał Konstytucyjny, Wolne Media, politycy PO i Nowoczesnej okupujący budynek Parlamentu, debata w Parlamencie Europejskim nad stanem praworządności w Polsce)	Prawno-systemowy	1331	49,94%

1	2	3	4
Aborcja, tzw. pigułka po, antykoncepcja	Światopoglądowy	378	14,18%
Reforma oświaty	Prawno-systemowy	270	10,13%
Współpraca Lecha Wałęsy z SB, miejsce Lecha Wałęsy w historii Polski	Historyczny	159	5,97%
Migranci i uchodźcy	Światopoglądowy	84	3,15%
Katastrofa lotnicza w Smoleńsku	Historyczny	64	2,40%
Program 500+ (bez wpisów informacyjnych)	Prawno-systemowy	31	1,16%
Korzenie i dorobek III RP (Magdalena, Plan Balcerowicza, dekomunizacja, inwigilacja dziennikarzy, reprowizacja)	Historyczny	29	1,09%
In vitro	Światopoglądowy	26	0,98%
Zmiany w sądownictwie	Prawno-systemowy	22	0,83%
Wycinka drzew („Lex Szyszko”)	Prawno-systemowy	14	0,53%
„Polskie obozy koncentracyjne po II wojnie światowej”	Historyczny	11	0,41%
Granice wolności artystycznej w państwowych teatrach (np. przedstawienie <i>Kłątwa</i>)	Światopoglądowy	11	0,41%
Inne		235	8,82%
Razem		2665	100%

Źródło: badania własne.

Część wpisów na temat ogólnokrajowych sporów politycznych można określić jako wpisy humorystyczne. We wpisach tego typu argumenty lub zachowanie drugiej strony są wyśmiewane lub trywializowane za pomocą odpowiedniego doboru słów lub obrazów bądź też poprzez zamieszczenie humorystycznego komentarza. Analizy z wykorzystaniem próby wpisów ($n = 974$) ujawniają, że wpisy humorystyczne stanowią 13,66% ogółu postów związanych z ogólnokrajowymi sporami politycznymi, które lokalni politycy z województwa śląskiego opublikowali na Facebooku w analizowanym okresie.

Co ciekawe, to czy wpis będzie miał humorystyczny charakter, zależy od natury sporu politycznego. Analizy statystyczne wykazują w tym względzie istotne statystycznie zależności ($\chi^2 = 22,85$; $df = 2$; $p < 0,05$) – z najwyższym odsetkiem wpisów humorystycznych mamy do czynienia w przypadku sporów prawno-systemowych, natomiast z naj-

mniejszym w przypadku sporów światopoglądowych, co szczegółowo prezentuje tabela 4.

Tabela 4. Natura ogólnokrajowego sporu politycznego a odsetek i liczba humorystycznych wpisów na ten temat. Wyniki na podstawie badania próby wpisów prezydentów miast i radnych (n = 974)

Charakter wpisów	Spory prawno-systemowe	Spory historyczne	Spory światopoglądowe
Wpisy humorystyczne	16,57% n = 120	10,26% n = 8	2,91% n = 5
Wpisy poważne	83,43% n = 604	89,74% n = 70	97,09% n = 167
Razem	100% n = 724	100% n = 78	100% n = 172

Źródło: badania własne.

Jeżeli chodzi o formalną charakterystykę zamieszczanych postów na temat ogólnokrajowych sporów politycznych, to w zdecydowanej większości są to wpisy łączące grafikę z tekstem. Taki typ postów stanowi 79,98% całej analizowanej próby wpisów. Bardzo często posty łączące tekst z grafiką mają czcionkę i kompozycję charakterystyczną dla tzw. memów lub demotywatorów. Wyraźnie rzadziej wpisy o interesującej nas tematyce mają formę tekstu zestawionego z plikiem filmowym (7,91%), samego tekstu (7,49%), samej grafiki (3,70%) lub samego filmu (0,92%).

Analiza próby wpisów wykazała również, że autorami większości postów o interesującej nas tematyce **nie są lokalni politycy zamieszczający wpisy, lecz inne osoby**. Jest to naszym zdaniem najistotniejsza ujawniona prawidłowość. Aż 79,47% wpisów na temat ogólnokrajowych sporów politycznych ma innego autora niż osoba dokonująca wpisu (lokalny polityk w takiej sytuacji jedynie udostępnia posty innych osób). Tylko 5,85% wpisów na temat ogólnokrajowych sporów politycznych jest autorstwa osób posiadających profil, co ujawnia bardzo małą samodzielność lokalnych polityków w omawianym zakresie. Pozostały odsetek, tj. 14,68% wpisów, stanowią zmodyfikowane posty innych osób, które lokalni politycy uzupełniają własnymi komentarzami.

Nie będzie chyba intelektualnym nadużyciem stwierdzenie, że osoby publikujące wpisy w tzw. mediach społecznościowych oczekują, że zamieszczone posty wywołają pewien rezonans wśród innych użytkowników danego portalu. W przypadku serwisu Facebook rezonans ten można diagnozować za pomocą kilku wskaźników – liczby komentarzy, liczby tzw. lajków (wskazania „lubię to”), liczby wskazań „super”,

„wow”, „wrr”, „haha” i „przykro”, a także liczby kolejnych udostępnień. W ten sposób można określić, jakie posty (i spory polityczne) wzbudzają większy, a jakie mniejszy oddźwięk wśród odbiorców.

W związku z tym, że wstępne analizy wykazały, że posty prezydentów śląskich miast spotykają się z wyraźnie większym rezonansem niż wpisy radnych, a z drugiej strony wpisów prezydentów miast jest za mało, by można było je sensownie analizować w ramach odmiennego zbioru, zdecydowano, że dalsze obliczenia prowadzone będą jedynie na próbie wpisów opublikowanych przez radnych ($n = 953$).

Tak przeprowadzone analizy wykazały, że posty humorystyczne faktycznie wzbudzają więcej pozytywnych reakcji niż posty, które nie są humorystyczne, gdy chodzi o średnią liczbę wskazań odczucia śmiechu „haha” ($H = 95,49$; $df=1$; $p < 0,05$). Co jednak może być uznane za swoisty paradoks, posty humorystyczne wzbudzają również większą liczbę wskazań smutku „przykro” ($H = 4,76$; $df = 1$; $p < 0,05$), co szczegółowo prezentuje tabela 5. Przypuszczamy, że wskazania „przykro” w przypadku wpisów o charakterze humorystycznym wiążą się z ich sarkastyczną wymową. Humorystyczny lub poważny charakter wpisu nie warunkuje natomiast liczby komentarzy i udostępnień, a także wskazań innego rodzaju odczuć („lubię to” „wow”, „wrr”, „super”).

Tabela 5. Odbiór humorystycznych i poważnych wpisów na temat ogólnokrajowych sporów politycznych pod kątem wskazań rozbawienia i smutku.

Wyniki na podstawie badania próby wpisów radnych ($n = 953$)

Charakter wpisów	Średnia liczba wskazań „haha”	N	Odchylenie standardowe
Wpisy humorystyczne	1,61	133	3,85
Wpisy poważne	0,15	820	0,66
Razem	0,35	953	1,64
Charakter wpisów	Średnia liczba wskazań „przykro”	N	Odchylenie standardowe
Wpisy humorystyczne	0,05	133	0,31
Wpisy poważne	0,02	820	0,25
Razem	0,03	953	0,26

Źródło: badania własne.

Analizy statystyczne wykazały również, że natura sporów politycznych warunkuje odbiór wpisów pod kątem liczby wskazań „lubię to” ($H = 8,44$; $df = 2$; $p < 0,05$); „super” ($H = 9,45$; $df = 2$; $p < 0,05$) i „wow” ($H = 7,74$; $df = 2$; $p < 0,05$). Najwięcej wskazań „lubię to” i „super” generują wpisy na temat sporów światopoglądowych, natomiast względnie najwięcej odczuć zaskoczenia („wow”) generują wpisy na temat

sporów historycznych, co wydaje się zrozumiałe w świetle sporu na temat współpracy Lecha Wałęsy ze Służbą Bezpieczeństwa. Szczegółowe dane prezentuje tabela 6.

Tabela 6. Charakter sporów politycznych a odbiór wpisów na ich temat pod kątem wskazań „lubię to”, „super” i „wow”.
Wyniki na podstawie badania próby wpisów radnych (n = 953)

Charakter sporów	Średnia liczba wskazań „lubię to”	N	Odchylenie standardowe
Spory prawno-systemowe	5,12	711	10,28
Spory historyczne	5,20	75	6,67
Spory światopoglądowe	10,54	167	31,73
Ogółem	6,08	953	16,19
Charakter sporów	Średnia liczba wskazań „super”	N	Odchylenie standardowe
Spory prawno-systemowe	0,18	711	0,56
Spory historyczne	0,25	75	0,74
Spory światopoglądowe	0,74	167	3,10
Ogółem	0,28	953	1,41
Charakter sporów	Średnia liczba wskazań „wow”	N	Odchylenie standardowe
Spory prawno-systemowe	0,03	711	0,18
Spory historyczne	0,16	75	0,62
Spory światopoglądowe	0,05	167	0,32
Ogółem	0,04	953	0,27

Źródło: badania własne.

Zakończenie

Na wstępie artykułu zadano pytanie, czy odwoływanie się przez samorządowców do ogólnokrajowych sporów politycznych jest ekscesem czy też normą. Patrząc na wyniki zrealizowanych badań empirycznych, możemy powiedzieć, że w interesującym nas kontekście mamy raczej do czynienia z czymś, co z pewnością nie jest normą komunikacyjną.

Należy zauważyć, że większość „aktywnych facebookowo” śląskich samorządowców z powiatów grodzkich unikało w analizowanym okresie publikowania jakichkolwiek wpisów na temat ogólnokrajowych sporów politycznych. Co więcej, jeżeli już lokalni politycy odnosili się do sporów interesującego nas rodzaju, to czynili tak najczęściej jeden raz, maksymalnie kilka razy w wybranym okresie.

Z drugiej strony, nie da się pominąć faktu, że część samorządowców publikuje dużą liczbę postów na temat ogólnokrajowych sporów politycznych. Aktywność tej zbiorowości powinna w przyszłości zainteresować środowisko badaczy. Jak na razie, nie wiadomo bowiem, do jakiego stopnia mamy do czynienia z przemyślaną strategią komunikacyjną aktora politycznego (której celem jest mobilizacja potencjalnych wyborców poprzez podnoszenie emocji lub chęć wyróżnienia się od pozostałych polityków lokalnych), a w jakim zakresie jest to wyraz faktycznego zainteresowania polityką szczebla centralnego i „rozpolitykowania” posiadacza konta na Facebooku.

Bibliografia

- Adamik-Szysiak M. 2014a, *Social media marketing – kreowanie wizerunku polityka w przestrzeni wirtualnej na przykładzie liderów polskiej sceny politycznej*, „Rocznik Nauk Społecznych”, nr 1.
- Adamik-Szysiak M. 2014b, *Twitter in Communication Strategies of the Leaders of the Polish Political Parties*, „e-Politicon”, nr 9.
- Biemer P., Lyberg L. 2003, *Introduction to Survey Quality*, New Jersey.
- Bodys M. 2015, *Wykorzystanie mediów społecznościowych przez polskie parlamentarne partie polityczne poza okresem kampanii wyborczych*, „Wrocławskie Studia Politolologiczne”, nr 18.
- Bodys M. 2016, *Rola mediów społecznościowych w komunikacji partii politycznych i podejmowaniu decyzji wyborczych przez ich wyborców*, „Political Preferences”, nr 12.
- Choroś B., Skrabacz E. 2014, *Komunikacja polityczna w Internecie na szczeblu lokalnym. Rekonesans badawczy*, „Polityka i Społeczeństwo”, nr 3.
- Choroś B., Skrabacz E. 2014, *Internetowa aktywność polityków na szczeblu lokalnym – wyborcza i pozawyborcza komunikacja polityczna (przypadek województwa opolskiego)*, „e-Politicon”, nr 16.
- Fras J. 2012, *Profile partii politycznych na Facebooku w kampanii wyborczej 2011 roku*, „Rocznik Nauk Społecznych”, nr 3.
- Grzywińska I. 2011, *Analiza komunikacji politycznej w serwisach społecznościowych (NK.pl i Facebook.com) podczas prezydenckiej kampanii wyborczej 2010 roku*, „Studia Politolologiczne”, nr 21.
- Olshanecka-Marmola A. 2015, *Wykorzystywanie serwisu Facebook w komunikowaniu politycznym na szczeblu lokalnym – przypadek województwa śląskiego*, „Vademecum Śląsk”, nr 3.
- Piechota G. 2011, *Application of social media in political communication of local leaders in election processes (on the example of Facebook's use by mayors of voivodship cities in Poland in the 2010 election campaign)*, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne”, nr 4.

- Piechota G. 2012, *Wykorzystanie serwisu społecznościowego Facebook w komunikacji politycznej miast Metropolii Silesia i ich prezydentów*, „Studia Medioznawcze”, nr 1.
- Porębski L., Karasek-Kędzior K. 2015, *Facebook a polityka. Wykorzystanie serwisów społecznościowych przez polskie partie polityczne*, „Athenaeum – Polskie Studia Politologiczne”, nr 45.
- Posyłek M. 2017, *Rola mediów społecznościowych w komunikowaniu politycznym*, „Polityka i Społeczeństwo”, nr 1.
- Weisberg H. 2005, *The Total Survey Error Approach: A Guide to the New Science of Survey Research*, Chicago.
- Voght P., Burke J. 2011, *Dictionary of Statistics & Methodology: A Nontechnical Guide for the Social Sciences*, Los Angeles–London–New Delhi–Singapore–Washington DC.